

Politikai vita a francia mezőgazdaság jövőjéről a fiatal gazdák kongresszusán

Június 5-7 között tartották a fiatal francia gazdák országos szakszervezetének (Jeunes Agriculteurs) éves, sorrendben 46. kongresszusát, az idei évben a Franche Comté régióban található Doubs megye Pontarlier városában, közel a svájci határhoz. A kongresszus záró programja szerves folytatását képezte a legnagyobb francia mezőgazdasági érdekképviselői szervezet, az FNSEA márciusi kongresszusán megrendezett szakmai-politikai vitájának («*Ensemble pour la réussite de nos territoires*»¹), amit 22 szakmai és érdekképviselői szervezet kezdeményezett a köztársasági elnökválasztás jelöltjeivel. Az apropót akkor a közelgő elnökválasztás adta, most a kongresszust követő hétvégén rendezték a parlamenti választások első fordulóját (a másodikat június 17-én), a belpolitikai tét a jobb- és baloldal számára egyaránt nagyon nagy volt. Ennek szellemében kérdezték a mezőgazdaság szereplői – és elsősorban a fiatalok – azokat, akik megválasztásuk esetén parlamenti képviselőként érdemben tenni tudnak a francia mezőgazdaság jövőjéért. A tárgyaló témakörök öt fő területet érintettek, ezek:

- az élelmezési kihívás,
- a fenntartható fejlődés,
- a gazdaság és a vidéki területek,
- innováció és kutatás-fejlesztés,
- munkahelyek és szakképzés.

A szervezésben részt vállaló 22 szervezet – köztük természetesen a JA és az FNSEA – lefedi a teljes francia mezőgazdaságot, az élelmiszeripart, sőt a termelés input oldalát biztosító szektorok (pl. növényvédőszer és gépgyártás, forgalmazás), valamint a kapcsolódó területek (egészség- és nyugdíjbiztosítás, szakképzés, stb.) képviselőit is. Mint a bevezetőben is elhangzott, túlságosan is ritkán tudatosítják a társadalomban, hogy a mezőgazdaság hatékonysága mögött nagyon sok munkahely, élhető vidéki körzet, tudás van, amik együttesen jelentik a vidéki Franciaország – és ezen keresztül az ország – jövőjét. Ez nem kis részben függ a jogszabályi környezettől, aminek kialakítása, szükség szerinti módosítása a mindenkor parlamenti képviselőktől és a kormánytól függ – ezeket választja meg a francia társadalom most júniusban.

1. kép Stílusos konferencia-díszlet olyan megyében, ahol a tejtermelés és a Montbeliard fajta meghatározó

Nyitószavában Pontarlier polgármestere, Patrick Genre a mezőgazdaság szerepéről a helyi gazdaságban és a gazdák és a helyi önkormányzati képviselők viszonyáról szolt. Meggyőződése szerint egy képviselőnek megkülönböztetett figyelmet kell fordítania a mezőgazdaságra, annak eredményességére, mivel ez a tevékenység elválaszthatatlan a vidéki életfeltételek biztosítása, a helyi gazdaság működése szempontjából. A mezőgazdaság olyan, más országokba vagy földrészekre át nem telepíthető tevékenység, ami minden vidéki település létének, működésének alapfeltétele. Ezért nagyon fontos kérdés a termőföldek megőrzése, a helyes birtokpolitika kidolgozása, és noha ezen a területen a francia belpolitika sajátosságai miatt előfordulhatnak érdekellentétek az önkormányzatok és a gazdák között, egyre több polgármester és önkormányzat ismeri föl annak szükségességét – és tesz is érte érdemben – hogy megőrizzék a településeket övező „zöld gyűrűt”, azaz a mezőgazdasági tevékenységet. Pontarlier ebből a szempontból példát mutat, hiszen korábban már más célra hasznosítandó 60

¹ Együtt vidéki területeink sikeréért

hektárt minősített vissza mezőgazdasági területté. Elengedhetetlen a helyi élelmiszeripari struktúrák megtartása, fejlesztése is – a polgármester itt a pontarlier-i vágóhidat említette, ami ugyan egy kis vágóhíd, de a gazdák és a munkahelyek szempontjából egyaránt elengedhetetlen, hogy elkerüljék annak bezárását. A vita alaphangulatát és a kérdések jellegét is meghatározta az a rövidfilm, amit a francia mezőgazdaság teljesítményéről játszottak be, és ami a <http://www.youtube.com/watch?v=2P9ehPCqDW4> webhelyen a világhálón is megtekinthető.

2. kép A vitapartnerek balról jobbra: Garnon, Guillaume, Joyandet és Fesneau

A kérdéseket négy párt képviselőjének tették föl, az UMP-t [Alain Joyandet](#) (parlamentari képviselő, volt együttműködésért és frankofóniáért felelős államtitkár, egyben Vesoul polgármestere). A PS-t [Didier Guillaume](#), a Szenátus első alelnöke (egyben Bourg-de-Péage polgármestere), a centrumot megtestesíteni hivatott MoDem-et [Marc Fesneau](#), a párt általános titkára (*secrétaire général*), az EELV-t pedig Patrick Garnon (az EELV mezőgazdasági tagozata, a [Comagri](#) részéről) képviselte. Mindnyájan egyetértettek abban, hogy Franciaország számára a mezőgazdaság fönntartása létkérdés, Joyandet hozzátette, ha az ország úgy szerveződné, mint a mezőgazdaság, nem lennének gondok. A szervezők minden, a parlamentari választásokban érdekelt pártot meghívtak, ám a Front National nem válaszolt, a többiek nem tudtak/akartak képviselőt küldeni. Ellentétben a márciusi [FNSEA](#)-kongresszus alatt tartott vitával, itt együtt szerepeltek a vitapartnerek, egymást hallva adtak választ a fölített kérdésekre².

A **mezőgazdaság globális kérdéseit** tekintve Alain Joyandet szerint a mezőgazdaságnak a WTO-ban egy speciális területet kell képeznie, nem szabad megengedni ezen termékek „banalizálását”, nem lehet úgy kezelni őket, mint a többi ipari terméket. A volt államtitkár szerint a francia G20-G8 elnökség alatt jó irányba indultak el a dolgok, megteremtették a változás kereteit, a folyamatok egy minden kontinensre kiterjedő szabályozás kidolgozását indították el. Didier Guillaume ebben az előtte szólót csak támogatni tudta, míg Marc Fesneau szerint nem történt érdemi előrelépés. Ő úgy látta, az éhezők száma nem csökkent, a fejlődő országok mezőgazdaságának helyzete tovább romlott, egyre nehezebben tudják saját élelmiszer-szükségleteiket előállítani. Marc Fesneau szerint sajnálatosan 5-10 év késéssel jutott el a világ lelkiismerete oda, hogy az élelmezésbiztonságot megfelelő figyelemben részesítse, az pedig tagadhatatlan, hogy szükség van a globális szabályok megalkotására.

A **nemzeti kérdések terén** először a mezőgazdasági munkahelyek kerültek szóba, ezen belül is a fiatalok pályakezdése, ehhez kapcsolódva pedig a birtokpolitika, a termőföldek művelés alóli kivonása fékezésének szükségessége. Didier Guillaume emlékeztetett arra, hogy François Hollande a választási kampányában ígéretet tett arra, hogy az elnöki ciklusának végére legalább 50%-kal csökkentik a termőföldek művelés alóli kivonásának ütemét. Egyetért azzal, hogy olyan adópolitikát vezessenek be a termőföldek adásvétele terén, ami gyakorlatilag büntetőadóval sújtaná azokat a tranzakciókat, ami együtt jár a művelés alóli

² Mint ismeretes, Montpellier-ben a 10-ből 7 elnökjelölt – köztük Nicolas Sarkozy és François Hollande – fejtette ki elképzeléseit a francia mezőgazdaság jövőjéről, ám szigorúan egymást követve úgy, hogy még a színpalak mögött sem keresztezték egymás útját, nem is találkoztak egymással.

kivonással. Joyandet azt húzta alá, hogy a legnagyobb szükség arra van, hogy a mezőgazdasági vállalkozások adóterheit csökkenték, különösen a fiatal gazdálkodások esetében. Megjegyezte, „nem elegáns”, ha a kampányban az ellenfél úgy tesz, mint a korábbi kormányzat nem hozott volna meg olyan intézkedéseket – pl. a szociális ÁFÁ-val -, ami nem könnyítette volna meg a gazdák helyzetét. Guillaume riposztként megjegyezte, a föld adásvétel esetében a kivonás esetén nagyon magas, továbbművelés esetén viszont 0% adót alkalmaznának, a szociális ÁFÁ-t viszont meg fogják szüntetni, mert szerintük az nem megfelelő és csak a fogyasztó fizeti meg az árát. Fesneau szerint leginkább a birtokszerkezet idealizálására kell törekedni, olyan élhető, „humánus” birtokméret kialakításával, ami nem gátja a birtokátadásnak sem. Megjegyezte, Franciaországban a földárak a környező országokhoz képest nem kifejezetten magasak, ami pedig a művelés alóli kivonáskor alkalmazott adót illeti, szerinte az egyelőre nem eléggé elrettentő, így nem éri el a kívánt célját, azaz nem fékezi a művelés alóli kivonást és nem eredményez elegendő kincstári bevételt sem. Az önkormányzatok szerepe is nagyon fontos ebben a kérdésben, mivel szerinte a képviselő testületeknek is olyan helyi fejlesztési terveket kell kidolgozni, amivel elkerülhető a fölösleges művelés alóli kivonás.

Partick Garnon szerint a termőföld-kérdést elsősorban a munkahelyek szempontjából kell megközelíteni, és az uniós és egyéb támogatásoknak is elsősorban a munkahelyteremtést kell ösztönözni, támogatni, jutalmazni. A fiatalok pályakezdését tekintve szerinte nem jó a jelenlegi mezőgazdasági modell, sokkal nagyobb szerepet kell vállalniuk ennek ösztönzésében a helyi önkormányzatoknak is. Egyetért azzal, hogy termőföld-átminősítésekben az önkormányzatok szerepe nagyon fontos, szerinte a jó stratégia kidolgozásához már most is adottak a jogszabályok, de azokat nem alkalmazza szinte senki. Joyandet szerint a jelenlegi fiatal gazdák támogatási rendszere megtartása mellett azt ki kellene egészíteni egy olyan banki konstrukcióval, ami a gazdaságok forgótőke-igényét elégíti ki pénzügyileg is vállalható módon.

A fenntartható fejlődéssel, környezet-gazdálkodással kapcsolatosan a fiatalok úgy vélték, hogy a velük szemben támasztott követelmények sokszor szinte teljesíthetetlen elvárásokat támasztanak, a megújuló energiák terén pedig nem szeretnék, ha a biogáz-termelés is ugyanarra a sorsra jutna, mint a fotovoltaiikus áram előállítás (azaz hátrányosan változnának menet közben a támogatási feltételek), az öntözés esetében pedig továbbra sem látnak érdemi előrelépést – konkrétan a dombvidéki tározók kialakításában.

Patrick Garnon szerint a fenntartható fejlődés érdekében messzemenően támogatandó a közvetlen értékesítés volumenének növelése, a biogazdálkodás bővítése. Hozzátette, az ország önellátása szempontjából kifejezetten hátrányos helyzetben van a zöldség-gyümölcs ágazat, itt változtatni kell az uniós politikán és ösztönözni kell a kereslet bővítését is. Úgy vélte, sajnálatos módon egyelőre a folyamatok inkább a fenntartható fejlődés ellen hatnak és az intenzívebb termelést, a monokultúrát támogatják, és a pozitívnak tűnő szabályok esetében is „az ördög a részletekben lakik”. Az energetikai kérdésben szerinte a vidéki térségekben legfontosabb egy olyan, diverzifikált, a megújuló energiaforrásokra alapozott energiaellátásra kell törekedni, aminek kialakításában a gazdaságok szerepe elsődleges. Az öntözésben pillanatnyilag nem látja megoldást, mivel a vidéki népesség növekedésével együtt egyre nagyobb konkurencia a gazdák és a többi vízhasználó között, a dombvidéki csapadékvíz-tározók kialakítása önmagában nem elegendő a mindenki számára megnyugtató megoldáshoz. Marc Fesneau szerint a fenntartható fejlődés nem nyerhet elég teret anélkül, hogy a fogyasztói szokások érdemben nem változnak meg – azaz a fogyasztók az ár elé helyezik a minőséget és a termékek származását –, ha ez megtörténik, onnantól kezdve lehet arra számítani, hogy

valóban érdemi bővülés következik be a közvetlen értékesítésben is. Hozzátette, a MoDem természetesen támogatja dombvidéki tározók létesítését.

Didier Guillaume szerint nem szabad a környezetvédőket és a gazdákat, a közvetlen értékesítést és az intenzív gazdaságokat egymással szembe állítani, különösen annak fényében, hogy a francia élelmiszeripar tavaly 11 milliárd eurós külkereskedelmi többletet ért el. Támogatják a dombvidéki tározók létesítését, aminek szerintük együtt kell járnia az öntözési rendszerek modernizációjával, a megújuló energiák terén pedig úgy kell átalakítani a támogatási rendszert, hogy a beépítendő berendezéseket a francia ipar állítsa elő, ne pedig pl. a kínai, ahogy az a fotovoltaikus táblák esetében tapasztalható volt. A közbeszerzési eljárásokba integrált helyi termékek beszerzését illetően szerinte azt támogatni kell, a tapasztalatok szerint egyetlen cent többletköltséget nem jelent a kantinoknak, önkormányzatoknak, miközben vitathatatlan haszonnal jár a gazdák szempontjából.

A **gazdaságok versenyképessége** nem kevésbé érzékeny téma, ahol az értékesítési szempontjából meglehetősen szétaprózott gazdátársadalom mindössze öt hatalmas beszerzési központtal áll szemben. A helyzet visszáságát jól mutatja, hogy miközben mindenki azt szorgalmazza, hogy a gazdák alakítsanak termelői szervezeteket, az elmúlt hónapok történései fényében azt lehet mondani, fejtegette Marc Fesneau, hogy nem megfelelő a versenyjogi törvények jelenlegi alkalmazása. Így fordulhatott elő ugyanis, hogy több ágazati termelői szervezetet is megbüntetett vagy eljárás alá vont a Versenyfelügyelet kartellgyanú miatt. Joyandet szerint a törvényekben olyan változtatásokra is szükség van, ami az egyéni vállalkozó ([auto-entrepreneur](#)) és a kézműves vállalkozók közötti különbségeket megszünteti. Guillaume szerint az auto-entrepreneur tisztességtelen versenyt teremt a járulékokat és adókat fizető vállalkozóknak (mivel gyakorlatilag semmilyen képzettségi vagy egyéb föltételt nem támasztanak velük szemben, ha nincs árbevételük, nem fizetnek járulékot sem), ő személy szerint megszüntetné ezt a kategóriát (ellene is szavazott), de az új baloldali kormány is ennek megtartását tervezi, bizonyos „javításokkal”.

A **mezőgazdaság helyzete a befektetési politikában, a pályakezdési programok egységes elbírálása, a lóversenyek, a mezőgazdasági szolgáltatásokat végző vállalatok fiskális helyzete** kapcsán föltett kérdésekre adott válaszában Guillaume szerint az elkövetkező két hónapban kedvező változások várhatók, személy szerint pedig azt tartaná szerencsésnek, ha minden pályakezdőre ugyanazok az elvárások vonatkoznának. Jelenleg ugyanis azok, akik támogatott pályakezdéssel kívánják gazdálkodói karrierjüket indítani, sokkal komolyabb föltételeknek kötelesek megfelelni, mint az ezt a lehetőséget igénybe nem vevők. Garnon is azt húzta alá, hogy fontos a vállalkozókkal szembeni képzettségi föltételek támasztása, az azoknak való megfelelés ellenőrzése. Sem Guillaume, sem Garnon nem tudott véleményt nyilvánítani a lovassport kapcsán, Joyandet viszont úgy vélte, noha általában nem támogatja az adócsökkentési kiskapukat, a lóversenyzés alapjait megteremtő francia lótenyésztés megérdemel annyit, hogy az itt alkalmazott adókönyvitéseket megtartsák. Szerinte ez is a gazdaságok versenyképességét segíti, eltörlése nagyon nagy hiba lenne - hozzászólása viszont személyes vádaskodásokat sem nélkülöző vitát robbantott ki közte és Guillaume között, ahol mindketten a másik pártját vádolták vállalkozatlan adópolitikai elképzelésekkel, gyakorlattal. Fesneau szerint a lóverseny és a lótartás kérdésben elsősorban Brüsszelnek kellene egy kicsit megértőbbnek lennie, míg az országnak arra lenne szüksége, hogy időben állandóbb adópolitikája legyen végre, mert most szinte minden minisztercsere alkalmával változnak a szabályok.

A **kutatás és innováció** esetben a fiatal gazdák úgy érzik, nincs megfelelő koordináció a költségvetési kutatás, az alkalmazott kísérleti intézetek és a magánszférába tartozó kutatás

között, továbbá nem elég hatékony a tudományos eredmények gyakorlatba történő átültetése. Kérdéses a GMO-k alkalmazása és egyes növényvédőszer használata is, aminek tiltása abban az esetben különösen aggályos, ha más uniós tagországokban azok alkalmazhatók – ez ugyanis egyértelműen versenytorzító. Ugyanezt húzta alá a növényvédőszer-gyártók képviselője is, hozzátéve, hogy az alkotmányban rögzített elővigyázatosság kérdése sokszor komolyan bünteti a francia gazdaságot. Joyandet szerint egyértelműen uniós harmonizációra van szükség a növényvédőszer és egyéb ilyen termékek esetében. Egyetértett a kutatás koordinációjának szükségességével és aláhúzta, ennek előmozdítását szolgálta a kutatási adóhitelezési intézményének 2008-as reformja. Fesneau is a versenytorzítás elkerülését szorgalmazta, aláhúzva, hogy ez nem csak a növényvédőszerre, de például az egyes beruházások engedélyezési idejének hosszára is vonatkozik *(az örök „bezzeg” Németországban ugyanazt a beruházást fél-harmadannyi idő alatt engedélyezik, mint Franciaországban)*. Szerinte is el kell gondolkodni az elővigyázatossági klauzúrán, mivel azt sokszor mintha félreértelmeznék, és a bekövetkezik az a helyzet, amit a magyar nyelv találóan az „a tett halála az okosodás” kifejezéssel illet. Patrick Garnon szerint az EELV úgy látja, hogy a jelenlegi kutatási stratégiák, irányok mintegy három évtizeddel ezelőtt fogalmazódtak meg, ezért szükség van ezek mai követelményeknek és kihívásoknak megfelelő újrafogalmazására és egy teljesen új szemlélet bevezetésére ezen keresztül a mezőgazdasági termelésben. A maga részéről viszont egyetért az elővigyázatossági klauzúrával, szerinte azt mindenképpen a jelenlegi formájában kell megtartani és alkalmazni.

Guillaume szerint ha az elővigyázatossági szabály a jelenlegi formájában indokolatlanul komoly hátrányokat okoz a francia gazdaságnak, akkor azon változtatni kell, a GMO-k kapcsán viszont a PS ellenzi a szabadföldi termesztést, ám támogatja a minél magasabb szintű kutatást, mivel ellenkező esetben az ország hosszabb távú gazdasági és társadalmi érdekei sérülhetnek.

A szakképzés eredményessége és munkahely-teremtés kapcsolata egyértelmű – ebben minden vitapartner egyetértett, hiszen a francia mezőgazdasági szakoktatás a legsikeresebb oktatási területnek mondható, mivel az ebből kikerülők 93%-a a végzettséget igazoló okmány kézhez vételét követő hat hónapon **belül** munkát kap. A mintegy félmillió francia gazdaság évente egy milliónál is több munkaszerződést köt, a mezőgazdaság az erdőgazdasággal, a földolgozó iparral és kapcsolódó szolgáltató ágazatokkal együtt mintegy 3,5 millió munkahelyet jelent, ami a francia gazdaság második legnagyobb munkáltatójává teszi. Ezzel együtt a mezőgazdaságban jelenleg is 70 ezer betöltetlen álláshely van, de ez már elsősorban társadalmi okokkal magyarázható.

Évente 170 ezer fiatal vesz részt mezőgazdasági szakképzésben, és ennek (is) köszönhetően egyre magasabb a gazdálkodók átlagos iskolai végzettsége: napjainkban már a 40 évesnél fiatalabb gazdák 35%-a felsőfokú szakmai végzettséggel rendelkezik, míg ez egy-két évtizeddel korábban nem érte el a 10%-ot sem. További adalék, hogy a mezőgazdasági szakoktatásban évente 10 millió órányi kiegészítő képzést is adnak, az évente pályát kezdő kilencezer fiatal egynegyede pedig nem mezőgazdasági környezetből érkezik, és a pályakezdéshez elengedhetetlen szakmai ismereteket csak a mezőgazdasági szakképzésben tudják elsajátítani, mivel a családi környezetben erre nincs módjuk. Az oktatás színvonalát és a pályakezdés alapjául szolgáló üzleti tervek megalapozottságát pedig kiválóan érzékelteti, hogy az adott évben gazdák által indított minden 10 gazdaságból tíz évvel később kilenc még mindig működik.

Somogyi Norbert mezőgazdasági és TÉT-attasé, Párizs